

*Moterų
Laikraštis*

TĖVYNĖ

*Vaikų
Laikraštis*

SECTION II

DALIS II.

No. 7—(2)

New York, N. Y. Vasario-Feb. 16, 1917

Vol. IX

ELZBIETA HAGERIUTĖ

AMERIKOS revoliucija, davusi Suvienytosioms Valstijoms neprigulmę 1776 metuose, užrašė ant istorijos puslapių daug gražių vardų, tarp kurių randame ne vieną ir moterišką vardą. Viena iš tokių yra Elzbieta Hageriutė (Elizabeth Hager), apie kurią čia kiek pakalbėsime.

Elzbieta gimė Boston'e, 1750 metuose. Jos tėvai, labai vargingi žmonės, pasimirė, kuomet ji dar buvo 9 metelių amžiaus. Pagal to laiko papratimą, ji liko atiduota vienaui ukininkui, kurs turėjo užtikrinti miesto „tėvus“, kad nelaimingoji našlaitė bus jo prižiurėta ir nebus sunkumu miestui. Kitaip sakant, ukininkas turėjo paimti ją pas save ir laikyti, kaipo ir savo dukterį, iki ji sulauks pilnų metų. Užtai ji turėjo atlikinėti tokius darbus, kokius ukininkas liepė dirbti.

Ji užaugo tvirta ir sveika ir mokėjo dirbti visokius darbus, kokius toje gdynėje išmokdavo ukininkų dakteris. Ypačiai gerai ji mokėjo verpti ir austi. Prie to ysoje apielinkėje ji pagarsėjo tuom, kad galėjo padirbti visokius daigtus iš geležies, kokius tik pamatė. Užtai ji visų ir vadinta „Handy Betty“, arba „Betty the Blacksmith.“

Greta tų dalykų, Elzė išmoko skaityti, rašyti ir skaitliuoti. Apie ją kalbėta, kad ji buvo taip tvirta, kaip vyras, tik neaugšto ugio, buvo „padoraus ir išminingo užsilaikymo.“

Pabaigusi savo „laiką“ pas ukininką, kurs gavo ją iš Bostono miesto valdybos, Hageriutė dirbo pas apielinkės ukininkus: dirbo, kaipo samdininkė, pieninėse, prie verpalų, daržuose ir t. p.

Kelioms savaitėms prieš tai, kaip iškiolo karė ties Bunker Hill, visoje Bostono apielinkėje buvo didelis sujudimas. Revoliucijos šalininkai visur slapta organizavosi ir darė kariškus muštrus, slėpdamies pagiriais, kur francuzai ir indijonai veteranai mokino jaunimą kareiviavimo.

Tuo metu Betsy Hageriutė dirbo pas ukininką vardu Samuel Laverett, kurs buvo taip pat ir kalvis iš amato. Laverett'as buvo didelis patriotas, bet-gi nei kiek ne didesnis už savo tarnaitę Hageriutę, kuri gelbėdavo jam ir prie ukio ir prie kalvės. Atliekamuoju nuo arklių ir jaučių kaustymo laiku Laverett'as užsidarydavo kamaraitėje ir čia, pasislėpęs, taisydavo senas muškėtas ir kardus. Jis sutaisydavo atskiras dalis išardytų muškėtų, gi Hageriutė su mitrumu ir noru sudėdavo jas į daigtą. Tokiu budu tiedu darbininku sutaisė daugybę senų ir sugadintų šautuvų, kurie paskui prisitarnavo Amerikos žmonių kovoje už liuosybę. Tie šautuvai buvo užsilikę pas žmones dar nuo tų laikų, kuomet kiekvienas žmogus, išeidamas iš namų, turėdavo užsikabinęs ant pečių šautuvą, kad apsigynus nuo indijonų. Visą tą šautuvų taisymo darbą kalvis ir jo tarnaitė dirbo dykai, iš pasišventimo išsiliuosavimo idėjai.

Láike mušio prie Concord'o anglai kareiviai paliko šešias varines kanuoles, laukdami tik progos, kad jas užkalis pirm pabėgsiant. Hageriutė, pirmutinė išėjusi į mušių laukus sužeistųjų prižiūrėtu, pamatė tas kanuoles, apžiūrėjo jas ir, atbėgusi pas Laverettą, sako:

— Karaliaus kareiviai paliko lauke šešias savo kanuoles. Mes jas galime pataisyti ir panaudoti prieš juos pačius!...

Laverettas, drauge su Hageriute, nakčia pagabeno kanuolės pas save ir, pataisę jas, pavedė savo kareiviams, kurie panaudojo Anglijos karaliaus ginklus prieš jo paties žmones. Po tam Betsės rūpesniu buvo gaminti ir a municija; stingant medvilnių, ji sudraskė savo apatinius drabužius ir panaudojo juos dirbimui kulų kanuolėms.

Láike 7 metų karės Betsy taip prityrė prižiūrėti ligonius kareivius ir sužeistuosius, kad greitai apsipažino su įvairių šaknių ir žolių ypatybėmis ir suma-

niai darė iš jų gyduoles kareivių žaizdoms gydyti.

Pasibaigus karei, ji ištekėjo už tulo Jono Pratt'o. Jis buvo kareivis revoliucijoje ir turėjo mažiukę skiautelę žėmės, iš kurios sunku buvo pragyventi. Drauge su motere paėmė nuomon didelę ukę, bet užėjo begalo sunkus laikai ir prisiėjo patirti nemaža skurdo.

Po sumišimų, kokie buvo 1786 ir 1787 metuose dėl didelio pinigų trūkumo ir negalėjimo greitai ir tinkamai suorganizuoti naujosios respublikos valdžios, Betsy ir jos vyras Pratt'as iškeliavo iš Massachusetts valstijos į Pensilvanijos valstiją, kur sustojo giriose ir pasistatė sau namelį. Netrukus čia jie pragarsėjo. Poni Prattienė įgijo visoje apylinkėje garsą, kaip „daktarė“, nesai jai sekėsi gerai gydyti nuo raublių, kuomet ta epidemija buvo užpuolusi apylinkę.

Betsy Prattienė pasimirė, sulaukusi 93 metų amžiaus; palaidota Granville'je, Pa. Paliko vieną sūnų Tamą.

PATARIMAI VEDUSIEMS.

Motėrimas.

Nebuk išlaidi; neaikvok savo vyro sunkiai uždirbtų skatikų.

Nekalbėk apie pirkinį ir pirkinius. — vyrui sugrįžus iš darbo. Atmink, kad ir jis turėjo savo rūpesčių.

Pagamink jam vakarienę į laiką; pavalgydinus jį, galėsi su juo linksmai vakarą praleisti.

Neklausinėk savo vyro visokių dalykų; buk kantri, — jisai ir pats daug ko tau papasakos.

Nesibark ir susilaikyk nuo bereikalingų rugonių.

Jei nori savo vyrui įtikti, tai rėdykis taip, kaip pirma apsivedimo rėdeisi.

Nesipešk; lai vyras pasilieka peštuku. Ašaromis bei meilėgumu greičiau jį įveiksi.

Nereikalauk, kad vyras tavęs atsiprašintų. Geriau jį pabučiuok ir duok jam gerą vakarienę.

Neužmiršk jam retkarčiais priminti, kad jis yra geriausias vyras pasaulyje, ir kad tu jį myli.

Niekuomet nedarvk užmetimo, kad apsivedei su juo iš pasišventimo.

— IŠ „H. C.“ —

APIE NEAPYKANTĄ MOTERŲ

— Parašė TAMSIOJI NAKTIS. —

AR KAS iš mūsų skaitytojų yra girdėjęs, kad buvo vietų, kuriose nebuvo moterų? Taigi tokių vietų yra buvę.

Buvo kelios katalikų kuningų kitados valdomos salos, ant kurių nevalia buvo gyventi moterims. Geriausiai žinoma sala — tai Iona, arba Icolmkill, vadinama taipgi I. arba Hy, maža salukė, Hebridų archipelage, 9 mylios nuo Staffa salos, į piet-vakarus, ir atskirta nuo salos Mull kanalu, suvirš mylios pločio, kurs vadinasi I. arba Icolmkill pertaka. Ant tos salos gyvena apie 300 žmonių; visi jie užsiima žuvininkyste ir auginimu juodų karvių. Nuo senovės laikų ta sala buvo laikoma šventa ir dabar ji vadinama Šventoji Druidų Sala (Eilean nah Druid-each). 653 metuose, Šiaurės Škotijos karalius Conal Christian pavedė ją Šv. Kolumbai. Piktų karalius Brude tą dovaną patvirtino. Kolumba pastatė ant tos salos bažnyčią iš 360 didelių pilkų akmeninių plytų. Jis taip pat įsteigė ten kolegiją su vienuolynu, iš kur siuntinėjo vienuolius ant artimųjų salų steigti koplyčias ir skelbt Dievo žodį stabmeldžiams piktams. Ant Angelų Kalno (Croc-au-Angel) ant Iona salos, Kolumba, kaip sako padavimas, kalbėjęs su angelais; ant kalno-gi Tor Ab jis sėdėdavęs ir tėmėdavęs į maldininkus ir piratus, arba jurų razbaininkus. Valties Uoste (Port-na-Churraich) jis paskandino valtį, kurioje buvo atplaukęs iš Airijos; taip jis padarė dėl to, kad negrįžus tėvynėn, jei pasiduotų pagundoms. Visa sala yra pilna įvairių vietų, surištų su panašiais padavimais.

Tasai šventasis Kolumba begalo neapkęntė moterų ir viso, kas tik yra moteriška. Jis buvo uždraudęs laikyti ant salos net ir karves ir sakydavo:

— Kur yra karvė, ten turi būti ir moteris, gi kur yra moteris, ten turi būti ir nuodėmė.

Vėdę žvejai ant salos Iona turėjo užlaikyti savo moteris ant kaimyniškos salos, vadinamos Moterų Sala.

Ant Iona s. budavo laidojami lordai ir didžiunai; jų-gi moters budavo laidojamos ant kitos salos, vardu Finlagan Sala. Arti pirmosios Kolumbos koplyčios, pašventos jo draugui šv. Oran'ui, buvo kapinės, vadinamos Reilig Orain; tose kapinėse guli kaulai 48-ių Škotijos karalių, 8-ių Danijos ir Norvegijos karalių, 4-ių Airijos karalių ir vieno Kanterbury archiepskupo.

Pasimirus Kolumbai, salą užpuolė stabmeldžiai, ir vienuoliai buvo priversti bėgti, pasiėmę su savim šventojo kūną, kurs vėliaus paguldyta Durikeld katedroje, Kelli'e, Airijoje. Sekančiame amžiuje nuo kitos salos atkeliavo ant Iona salos burys moterų-vienuolių ir įsteigė čia Augustino prioriją. Vėliaus-gi Škotijos karalienė Margaret pastatė akmeninę koplyčią toje pat vietoje, kur kitados stovėjo šv. Orano koplyčia.

1560 m. Škotijos parlamentas panaikino tikėjimiškas įstaigas ir atidavė salą McLeans'ui; dabar ji priklauso kuni-gaiščiui Argyle. Senovės pranašystės skelbia, kad 7-iais metais prieš pasaulio pabaigą visa žemė užliesias antrasis tvas; išliksianti tiktai sala Iona. Sakoma, buk ir Mackbeth'as tenai esęs palaidotas.

Panašus uždraudimas buvo ant salos Lindisfarne. Čia gyveno šv. Kuthbertas. Jis buvo piemuo; regėjimo pagautas, pasirižęs tapti kuningu. Per aštuonis metus jis gyvenęs ant tos salos, kaipo hermitas (pustelnikas) ir labai neapkęntes moterų. Mirė 687 m. Paskui salą ap-

draskė danai; vienuoliai išbėgę, pasie-
mę su savim šventojo kumakčiui sudėjo
Durham katedroje. Laike Reformacijos
bažnyčia likos suardyta, šventojo kumas
iškasta ir palaidota po grindų; relikvi-
jas — jo arnotą, paverstą į vėliavą, su-
degino Kalvino sesuo. Šventasis, sako-
ma, nekentęs moterų delfo, kad koki ten
airė kuningaikščiutė, jam dar jaunam
esant, pasijokusios jo ir pažėmimusi jį.
Kiti-gi jo biografai praparo, kad jis
kalbėdavęsis, per langutį, su karaliaus
Oswy duktere Elfleda, priėmęs dovanas
nuo vienuolių perdėtinės Virkos, priėmęs
taip-pat dovanų sau grabą nuo šventos
ponios vardu Tuda ir lankęsis pas abba-
tisą (vien. perdėtinę) Cunnighamę.

Kėltų dvasiškija labai neapkentė mo-
terų. Airijoje užsilikęs yra šitoks pada-
vimas. Statant vienuolyną prie šv. Au-
gustino šulnies, nematomos angelų ran-
kos skambinusios varpus, kad darbinin-
kams būtų linksma dirbti. Ir atėjo mo-
teris prie šulnies vandens pasisemtų.
Kaip tik ji prisiartino prie šulnies, var-
pai liovėsi skambėje, ir darbininkai ne-
begalėje dirbti. Vienuoliai po tam bu-
vę priversti pasijieškoti kitos vietos vie-
nuolynui; rade tokią vietą, jie aptvėrė
ją tvora ir uždraudė moterims įžengti už
aptvaro; varpai vėl skambėje, ir darbi-
ninkai galėje dirbti.

Šventas Kervinas pasislėpė nuo savo
mylimosios Kathleenos, kuri buvo atse-
kusi jį į jo pasislėpimo vietą tyruose (pu-
stynėje). Apie tai Thomas Moore para-
šė ir poemą, kurioje sakoma, kad šventa-
sis, užsirustinęs ant savo numylėtinės,
nustumęs ją nuo uolos į vandenį, — ir
nuo to laiko ji vaidinasi, rodydama sa-
vo šypsantį veidą...

E. E. Bourne rašo, kad ant Shoals sa-
los buvo uždrausta gyventi moterims ir...
kiaulėms! Jis rašo: „1674 m. ant Kiau-
lės Salos atvyko apsigyventų Jonas Rey-

nols su savo kiaulėmis ir su motere.
Tarp gyventojų kilo subruzdinimas. Jie
atsikreipė į York pavieto teisną, teka-
laudami, kad iš salos būtų pašalintos tos
kiaulės ir Reynols'ienė. Teismas kiau-
les prašalino, bet moterei pavėlėjo pasi-
likti...”

Sala Fernando Noronha yra pietinia-
mė Atlantike, netoli nuo Brazilijos pa-
kraščių. Sala priklauso Brazilijai, ir ant
tos salos atgabenama prasižengėliai. Per
visą dieną budami liuosi, nakčiai jie už-
daroma į kalėjimą. Čia yra bažnyčia,
fortas, kalėjimas ir gubernatoriaus na-
mās. Vyriausis gyventojų užsiėmimas—
žuvininkystė. Žemės dirbimu beveik ne-
užsiimama, nes sala yra vulkaniškos kil-
mės, viena uola. Ant salos nevalia būti
moterims; niekas neturi tiesos turėti sau
valti. Salą protarpiais valdė Portugalija,
Holandija ir Francija; dabar ji pri-
klauso Brazilijai.

Žinomas keliauninkas Marko Polo štai
ką rašo: „Apie 500 mylių nuo Kesnea-
koran, į pietus, okeane yra dvi salos,
viena nuo antros apie 30 mylių atstu;
ant vienos salos gyvena vyrai, ir nėra čia
nei vienos moteriškės; ant antros salos
gyvena vienos tiktai moters, be vyrų. Tos
salos taip ir vadinasi: viena vadinasi Vy-
ru Sala, antra—Moterų Sala...” Ant Mi-
nicoy salos, Indijos vandenyne, viską dir-
ba moteriškės; vyrai atvažiuoja pas jas
kas metai kokiems trims-keturiems mė-
nesiams. Manoma, kad tai ir yra anoji
M. Polo minima sala.

Neapykanta moterų dar ir šiandien yra
vienur-kitur auklėjama ir platinama.
Pavyzdžiui, žydų religijoje moteris yra
laikoma žemesniu sutvėrimu; net švent-
namiuose (synagogose) joms yra atskira
vieta, kad jos, taip sakant, „neužterštų“
šventosios vietos, kurioje gali būti tiktai
vyrai.

Skanių Valgių Gaminimas

— Rašo ONA. —

GERA duona ir pienas suteikia žmogaus kūnui ganėtinai reikalingo maisto; vaikučiams pirmutinis valgis yra duona, ir duona yra geriausias maistas seneliams, kuomet virinimas ir apetitas pradeda silpnėti; taipgi sveikstantiems iš ligos nėra geresnio maisto, kaip ant ugnies paspirta (apdeginta) duona su karštu pienu.

Norint turėti gerą duoną, reikia neužmiršti sekančių nurodymų. Reikia vartoti ta pati miera skystimui ir sausiems sudėkams. Miltai reikia išsijoti ir vartojamą miera lygiai pripilti.

Vartok drungną skystimą; miltai reikia ant tiek pašildyti, kad nesulaikytų fermentacijos (rūgimo). Prie kiekvienos kvortos skystimo vartok tris kvortas miltų, jei duonai vartojama mielės. Duodant duonai kilti per naktį, reikia imti pusę šmotelio mielių ir kvorta skystimo. Norint, kad duona greitai iškiltų, vartok du šmotukų mielių kvortai skystimo.

Greitai padaryta duona yra daug gardesnė; tad toki duona reikia sutaisyti išryto. Sumaišius tešlą, reikia padėti šiltoje vietoje ir gerai uždengti bei apklostyti, kad neatsaltų. Norint, kad duona nebūtų rugšti ir sunki, reikia, kad tešla kiltų išpalengvo.

Norint, kad duona būtų maistingesnė, išmaišymui vartok pieną, vietoje vandens. Taipgi galima vartoti vandenį nuo virusių bulvių, pridėjus šaukštą sutrintų bulvių.

Tešla yra gana iškilusi, kuomet du kartu tiek iškyla, negu išsykio jos buvo. Į tešlą reikia įmaišyti bskis taukų arba sviesto. Pasaldyk su cukrum. Į vieną kvortą skystimo įdėk vieną šaukštą druskos.

Duonos išminkymui reikia išmiltuoti lentukė, ant lentukės padėti tešla ir, minkant, reikia vis nuo krašto tešla lenkti į vidurį. Tešla reikia minkyti iki ji pasidaro lygi ir tampri; minkant, reikia tešla karts nuo karto perpjauti peiliu.

Pridėk tešlos tikrai pusę skardinės; kada tešla iškils iki skardinės viršaus, arba krašto, tada dėk į pečių. Pečius turi būti tiek karštas, kad,

įbėrus trupučiką miltų, miltai tuojaus pagels. Kepalas reikia kepti valandą laiko. Per pirmutines 20 minučių pečiaus karštis turi laipsniškai kilti ir su tuomi iškyla ir duona; per sekančias 20 minučių karštis turi būti lygus, o per paskutines 20 min. karštis turi laipsniškai mažėti. Išėmus duoną iš pečiaus, padėk ant kokių-nors grotelių, ar ant ko kito panašaus, idant prie visų kepalų pusių prieitų oras. Duonai pusiau atvėsus, uždengk storu abrusu, idant pluta pasiliktų minkšta.

DUONA iš baltų miltelių. — Įpilk į bliudą pusę kvortos (paintę) pieno ir tiek pat virinto drungno vandens. Įpilk du šaukštus cukraus, du šaukštus tirpytų taukų arba sviesto, du šmotukus mielių, išanksto sulietų drungname vandenyje, pridėk šaukštą druskos ir kvortą ir pusę (tris paintes) miltų; viską gerai išmaišyk. Vartojant skystas mieles (namie darytas), reikia vartoti kiek daugiau miltų. Paskui tešlą išminkyk, sudėk į skardines ir iškėpk pagal viršuje poduotus nurodymus. Šitokis budas duonai kepti yra labai parankus ypač žiemos laike, nes, užmaišius duoną išryto, kada kambarys šiltas, galima vėlai po pietų kepti.

BANDUKĖS iš duonos tešlos. — Palik dalį tešlos sudaryk į mažas bandutes, ne didesnes už didelį riešutą, sudėk į skardinę gana toli viena nuo kitos, duok iškilti antra tiek didžio; išplak kiaušinio baltimą su biskučiu vandens ir su tuo mišiniu patepk bandukes, įdėk į karštą pečių ir kepk per penkioliką minučių, laipsniškai mažinant karštį per paskutines penkias minutes.

TIMBALIS iš mėsos. — Paimk pusę švaro šaltos (iškeptos) mėsos, vieną šaukštuką sukaptoto cibulio, vieną kiaušini, dvi uncijas išvirintų makaronų, du šaukštus sausai sutrintos duo-

nos, šaukštą sukapotų petruškų, pipirų, druskos, pieno arba buljono. Storai ištepki molinį bliudėlį su sviestu, makaronus supjaustyk ir bliudėlį su jais išlipyk. Mėsą smulkiai sukapok ir sumaišyk su viršminėtais sudėčkais ir įpilk buljono, kad tas mišinys būtų gana minkštas; išplak ir pridėk kiaušinių; viską supilk į bliudėlį ir uždeng su sviestu išteptu popieriu. Įdėk į pečių ir kepk per valandą laiko. Išversk ant pusbliudžio ir apipilk pomidoriniu sosu.

DEZERTAS iš ananasų. — Vienas puodukas ananaso, vienas šaukštas želatinos, du šaukštai ryžių, trys ketvirtadaliai puoduko cukraus, vienas puodukas išplaktos smetonos, du puodukai verdančio vandens arba ananaso (pine-apple) skystimo, truputį druskos ir keletą marinuotų vyšnių.

Išvirink ryžius minkštai ir išsunk. Ištirpyk želatiną verdančiame vandenyje, paskui pridėk cukrų ir ryžius. Biskį atvėdinus pridėk druskos, puoduką ananaso ir išplaktą smetoną; gerai išmaišyk. Sudėk į stiklines, atšaldyk ir, dedant ant stalo, uždėk po vieną vyšnią.

SAULINĖ babka. — Paimk puoduką kiaušinių trynių, pridėk 1/4 puoduko cukraus ir plak per penkiolika minučių; įpilk puoduką šalto vandens ir gerai išmaišyk. Išpalengvo įmaišyk du puodukus miltų, kuriuos pirma tris kartus persijojai, su kupinu šaukštuku kepamų prosų (baking powder) ir gardumo dėlei įpilk kiek citrinos skystimo. Kepk vidutiniškai karštame pečiuje per 45 minutes. Skardines ištepki su riebalu. Lai babka atšąla skardinėje; paskui išimk.

KARDINOLINIAI saločiai. — Išvirk du didelius buroku, supjaustyk į ritinėlius ir užpilk dviem šaukštais acto. Lai pastovi keletą valandų. Paskui nusunk actą ir suvartok jį majonezo soso padarymui. Paimk pusę puoduko baltų virintų šabelbonų, pusę puoduko virintų žirnių, pusę puoduko virintų ir supjaustytų šparagų ir tą viską sumaišyk su majonezo sosu. Ant to rėkaičių uždėk keletą saločių lapukų ir saločius uždėk ant lapukų.

PRISAKYMAI ILGESNIAM GYVENIMUI.

Pasaulyje nėra vaisto, kurs kiekvienam užtikrintų ilgą amžių, nes tai, kas yra vienam žmogui maistu, kitam gali būti nuodu. Tačiau, norint ilgiaus pagyventi, reikėtų tēmyti sekantius prisakymus:

Viskuomi naudokis vidutiniškai. Žmonės pirm laiko pasėsta, jei perdaug valgo, geria, arba perdaug vartoja koki perteklių.

Pasirink tinkamą mankštinimuisi būdą ir naudokis juomi.

Stovėk ir sėdėk tiesiai; vartok savo plaučius, t. y. giliai kvėpuok.

Užlaikyk dantis, burną ir gerklę švariame padėjime, nes per burną mikrobu dasigauna į kūną.

Dabok, kad viduriai atlikinėtų savo užduotį. Viduriai yra tinkanti bakterijoms veisties vieta.

Retkarčiais užėik pas daktarą, kad išegzaminuotų tavo sveikatą; užtėmijęs kankorės blōgo, jis suteiks tau reikalingą patarimą.

Buk linksmas. Nesirupink. Nebuk niurna ir nepyk. Žmogus sugniaužia kumščią ne delto, kad yra piktas, bet tam, kad pykus; užtai saugokis gniaužti kumščią.

Nusiduok, kad esi linksmas, o busi linksmas.

Nusiduok, kad esi jaunas, o jaunu pasiliksi.

.....

:: Anglijoje moters, dirbančios popierinių dėžių dirbtuvėse, mažiausiai uždirba po 6 centus į valandą.

:: Anglijoje moters dabar dirba prie laivų statymo, gazaunėse ir miltų malūnuose.

:: Vokietijos valdiškose įstaigose dirba daugiau moterų, negu vyrų.

MIRTIS GRINDŽIA KELIĄ ATEIČIAI

— Parašė A. B. STRIMAITIS. —

PATS žodis MIRTIS yra baisus. Bet, atsiminus, kad kas gimė, turi ir mirti, to žodžio prasmė pasilieka ne taip baisi. Su ja žmonės kasdien susitinka, tik į ją maža teisingilina, maža atjaučia, — jei bent tik tie, kurių šeimynose tenka kam išsiskirti iš savo būrelio, bet ir tai atmintis pasilieka gana tankiai trumpam laikui. Mirtis nėra toki baisi, kaip žmogus sau ją atvaizdina.

Vieno laikraščio redaktorius turėjo gabų bendradarbį. Vieną kartą jis aprašė mirtį visų baisiausioj formoj. Redaktorius, pirm dėsiant laikraštį, perskaitė straipsnį, ir su didžiausiu piktnu trenkė jį į gurbą:

— Apie gyvenimą, o ne apie mirtį, pridera mums kalbėti! — sušuko jis.

Tulas rubsiuvio mokinys Lietuvoje, ateidamas išryto vietoj pasakyti savo ponui „labas rytas,“ budavo sako „atmink ant mirimo.“ Mat, vaikinai buvo išskaitę iš kokios tai kningos, kad jei žmogus nori nueiti į dangaus karalystę, po šio pasaulio kelionės, tai visur ir visame būtinai turi priminti sau ir kitiems apie mirtį. Vienok rubsiuviui tas jo mokinio kartojimas apie mirtį nepatiko, — jis atstatė jį nuo darbo.

Šiuodu atsitikimu primenu tikrai kaip pavyzdį, kad žmonės apie mirtį nenori nei girdėti. Ką šio naujo moterų laikraščio skaitytojai pamanyt apie tai, — sunku įspėti, bet mano tikslu yra pasakyti, kad mir-

tis nėra baisiu daigtu. Kol gyvename, turime mokėti gyventi, turime stengties gyvenimą taip sutvarkyti, kad mirtis būtų natūralė, ne dirbtinė; vadinasi, kad mirtume taip, kaip gamta reikalauja.

Tarnavau per šešis metus senelių prieglaudoje. Teko būti liudininku mirties keliolikos dešimtų vyrų ir moterų, išgyvenusių savo amžių. Pastebėjau, kad dauguma jų mirties nejautė, nesuprato, kad jų gyvenimo dienos išseko. Atsitikdavo, kad senelis, atsikėlęs išryto linksmas, pasitaiso savo lovą, apsivalo aplinkui kambarėje, skaniai suvalgo pusrytį ir, užsirukęs pypkę, sėdasi pasilsėti. Taip ir randi jį besėdint, atsilošusį, pypkę rankoj... Ar toks žmogus jautė kokią baimę? Aiškus dalykas, kad ne. Jis nejuto nei mažiausio skausmo, nei mažiausio susijudinimo: atsisėdo pasilsėti ir nebepasikėlė...

Šitokia ir panašia mirtimi privalo kažnas žmogus mirti. Toki mirtis nėra baisi. Mirtis tik tuomet yra baisi, kuomet reikia mirti be laiko, pačiame gyvenimo žydėjime. Rods, išimylėję žmonės žodžiais maža brangina savo gyvybę ir kartais dėl negalėjimo atsiekti savo tikslo atsiima sau gyvybę; bet jie tai daro su baisiausiu nesmagumu. O ką kalbėti apie tokią mirtį, kurią suteikia kitas?...

* * *

Nors nenaturalė mirtis yra baisi, vienok, ant nelaimės, tokių mirčių yra dau-

giausia. Pavojingi darbai, nesupratimas higienos, neturtas, blogos sąlygos gyvenimo, — visa tai užnuodija žmonių sveikatą, ir jie miršta be laiko. Be to, perverte lapus istorijos, pamatysime, kad jokių didelių permainų, pagerinančių gyvenimo sąlygas, nebuvo be kraujo praliejimo, be pagamintų žmonių mirčių. Kiekvienas akmuo, įgristas į istorijos vieškelį, — *tai žmogaus kaukolė*.

Kokioj tik šalyje neatsidursim, visur viešose vietose pastebėsime didvyrų stovyklas. Ką jos mums primena? Ką tai baisaus! Nesuskaitoma daugybė žuvusių žmonių... Tiesa, ne visos didelių vyrų stovylos primena mirtį: yra stovylos ir šiaip didelių žmonių, rašytojų, išradėjų, bet žmogus, išvydęs rikiario stovylą,

greitai atsimena mirtį.

Francijos respublika yra pabudavota ant krauju persigėrusios žemės. Išliuosavimas vergų šitoje šalyje pražudė nemažą gyvasčių. Kiekvienas laisvės kristelė išgauta nuo prispaudėjų tikrai per susirėmimus, kurie neapsieina be gyvasčių žudymo. Kad ir anais 1905 m. Lietuvoje tas mažas laisvės spindulėlis išgauta ne be nuostolių.

Nuo pat istorijos pradžios baisioji mirtis grindžia kelią ateičiai iš žmonių galvų kaulų. Kiek gyvasčių žuvo per šiuos paskutinius tris metus? Vienok tie, kurie išliks nuo šios baisios mirties, — jei ne jie patys, tai jų vaikai, — keliaus tuo išgristu keliu prie geresnės ateities...

MANDAGUMAS.

— Parašė A. A. —

Paprastai, mes visi stengiamės švėtimams pasirodyti mandagiomis. Suėjusios su švėtimais, nežiurint as mes juos kada-nors ateityje besueisime, ar ne, visuomet geidžiame padaryti į juos gerą įspūdį, butent, parodyti, jog esame mandagios ir norime jiems įtikti. Musų švelnus nusileidimas ir malonus nusišypsojimas, beabejonės, padaro gerą įspūdį savo vietoje ir, iš kitos pusės, pačios su pakantrumu pasižiūrime į nepažįstamo ypatybes ir jo pobūdį. Bet, kiek iš mūsų su tokiu jau nuolankumu, nusišypsojimu ir pakantrumu apsieiname tarpe savųjų šeimynoje?

Pasižiūrėkime į mūsų mergaites; kiek iš jų, parėjusios iš darbo, pasitinka savo tėvelius su mandagumu, su nusišypsojimu? Parėjusios namon, gal randame motiną arba sesutę mus laukiant, — kurios per dieną rupinasi apie mus, — pagamino mums valgį ir tt. Iš savo pusės mes galime jų gyvenimą pralinksinti,

parodant, kad esame dėkingos už jų trusą del mūsų.

Parėjusi namon, prigelbėk joms darbą užbaigti; nors pati esi pavargusi, tačiau darbo bei užsiėmimo permaina yra geru dalyku pasilsėjimui. Atsisėdus, ilgai nemastyk, bet tuojaus imkis už darbo ir nuvalyk stalą. Dirbdama, dirsterėk į motinos veidą, — ant jos lūpų pamatysi šyptelėjimą.

Sutaupyk didelę dalį savo šyptelėjimų, gero apsiėjimo ir nuolankumo saviems. Nesigailėk pasakyti broliui, kaip gražiai jam tinka naujai įgyti drabužiai. Jisai ilgai atmins tavo pasigerėjimą. Jei turi sesutę, kuri lanko mokslainę, nesigailėk jai prigelbėti su rokundomis; užaugusi ji niekuomet tavęs neužmirš.

Mandagumas, kaip ir mielaširdystė, privalo pirmiausiai rasti vietą mūsų namuose. Išmintinga moteris žino, kad namai yra šeimynos auklėtuvė ir, norint, kad šeimynoje viešpatautų ramumas ir sąntaika, reikia, kad ji pati būtų mandagi, linksma ir gero apsiėjimo.

VAIKŲ SKYRIUS

KAIP SUSITVĖRĖ ŽEMĖ

— Paruošė K. S. KARPAVIČIUS. —

ŽEMĖS susitvėrimo istorija labai ilgą — ir pati žemė reikėjo tverti ilgą ilgą laiką. Jos sutvėrimas ėjo net per kelias rankas — per filosofų, per astronomų, per geologų ir kt.

Pradedant apie tai rašyti, ir imant skaityti, mes turėsime gražią pasaką, kuri kiekvienam bus įdomi ir reikalinga žinoti.

Daug šimtų metų atgal, senovės graikų mokslininkai arba filosofai jau bandė tverti žemę, t. y. surasti žemės atsiradimo pradžią. Jie tada labai mažai ar net visai nieko nežinojo apie astronomiją nei apie sustatą erdvės dausų. Taip, vieni jų viską, kas tik yra egzistuojančių, tvėrė iš vandens, — vanduo, jie sakė, yra tai visko pradžia. Kiti visko pradžią jieškojo ugnyje — jie sakė, jog viskas paeina iš ug-

nies — iš ugnies, taigi, ir žemė susitvėrė.

Daugiau yra prirodymų apie žemės (ir visko) susitvėrimą iš ugnies: ypač kada už tojo darbo pasiėmė vėlesniųjų amžių astronomai, dabar mums aišku, kad žemė yra kada tai buvus ugnies debesio dalimi, paskui kamuoys ugnies, apie ką mes daugiau pakalbėsime.

Astronomai, pagal daugybės dabar esančių erdvės pavyzdžių bei formų besitveriančių naujų sistemų, prirodinėja, kad erdvėse, tose be pradžios ir be pabaigos platumose, kurioje visada buvo ir yra pilna įvairių planetų, žvaigždžių, saulių, kometų bei visokių grupių-sistemų, keičiančiųsi iš vienos formos į kitą, — toje, maždaug, dalyje, kur dabar sukasi apie saulę žemė ir visos jos planetos, — per nesuskaitomus amžius buvo didelė milijonų milijų ilgio ir pločio ugnies debesis.

Pav. 2. Kuomet dar nebuvo nei saulės nei jos kitų planetų, erdvėse buvo šitokio pavidalo besisukanti ugnies debesis-nebula, kuri paskui išsiskirstė: j dalis ir iš jų susitvėrė saulė, žemė ir visi k.

Tai debesiai-nebulai besiorganizuojant į didesnę, ji jau sukosi *O*-pavydale (pa'ilgai) į tą pusę, kurion ir dabar aplinkui saulę keliauja visa jos šeimyna-planėtos. Paduotieji pav. (2 ir 3) yra tai astronomų atsivaizdijimai-spėjimai. Gal dėl šito kaip ka mišrodytų, jog negalima nei kalbėt apie tokią žemės pradžią, kuomet niekas to matyt negalėjo, tačiau tie spėjimai ir atsivaizdinimai apie tokią nebula — liepsnojančią debesį — yra visai prie tikrėnybės. Šių dienų astronomai susekė erdvėse daugiau tokių nebula, kurių keletas yra: Andromedos, Canes Venetaci ir Orionas (viena iš indomiausių), sulig ko aiškiai ir drąsiai prirodoma tokiu pat budu gavus pradžią mūsų saulę, žemė ir visi šios grupės nariai.

Šmarkiu savo sukimusi, toji nebula susitraukė ir sudarė tirštesnę masę, ir per didelį spaudimą ir trėnimąsi skilo į daugelį dalių: viena atskala nusinėšė daugiau, kita mažiau, trečiai dar mažiau teko. Didžiausi dalis tos ugninės masės teko dabar matomai, dar tebeliepsnojančiai, mūsų saulei, apie kurią vis nesiliovė sukėsi mažesnės dalis. Nuo tų atskalų nutrėpėjo dar daug dalelių ir jos sudarė įvairias mažytes planetas; vienos iš jų sukasi sau apie saulę, o kitos liko tik palėdovais, kaip mėnuliai.

Besisukdamos apie centralinę masę, kiekviena tų atsiskyrusių nebula dalių dar sukosi ir apie savo „ašį“ tokiu budu susijungdamos daugiau į apvalą, kai kamuolys. Mažytės atitrupos greitai užaušo-užgeso ir pergyveno savo įvairius keitimosi periodus, tuo tarpu didėsės dalis švietė erdvėse dar per daug milijonų

metų (pv. 3), pamažu vis aušdamos. Žemės, kaip ir visų kitų planetų, apgesimas prasidėjo iš paviršio, o karštis ir skysta tirpstanti masė jos viduryje vis randasi.

IS KO SUSIDEDA TOKI NEBULA.

Iš ko susideda toji ugninė debesis — mokslininkai turi tris svarbias teorijas arba spėjimus. Pirmoji teorija aiškina nebula buvus sudėta iš susirinkusių erdvėse gazų, — jie sudarė didelę, storą ugnies debesį. Antra teorija sako, jog erdvės yra pilnos meteoritų arba mažyčių dulkių-žvaigždžių, kurios, besisvaistydamos, susijungė prie viena kitos, sudarė debesėlį, prie kurio pritraukta dar kitos dulkės — ir taip toji debesis didėjo, kolei susiorganizavo į milžinišką ugnies masę. Apie tąją masę pašaliais susidarė kitos panašios ugninės masės ir sukosi apie

Pav. 3. Žemės išvaizda po atsiskyrimo į atskirą dalį — ji susijungė į kamuolį ir pradėjo aušti.

ją. Taip sakoma, susitvėrusios ir kitos daugybės erdvėje sistemų.

Trečioji teorija kalba, kad saulinės sistemos susidarė iš po erdvės, taip sakt, išsibarsčiusių kosmiškųjų meteoritų, sujungtų su pirma minėtais gazais. Kitaip nei buti negalėtų, nes dabar įvairiose kometose patiriama taipgi panaši sumaiša iš meteoritų arba smulkiųjų kosmo dulkių ir gazų. Toliaus kalbama, kad toki nebula-ugnies debesis, iš kurios susitvėrė žemė ir kiti jos draugai, buvo sudėta iš panašiai susidariusios sumaišos, į kurią pateko kitose vietose susigrupavę ugnies kamuoliai planetų didumo.

(Sekančiame numeryje bus „Žemės Amžius ir Jos Sustatas.”)

Lietuvos Vaikų Atsišaukimas Į Amerikos Vaikus

BROLIUKAI IR SESYTĖS!

RAŠOME Jums laišką, kad papasakojus, kas pas mus dedasi. Jūs jau šią žinote apie mus, bet ne viską. Jūs girdėjote apie tai, kad mes skurstame, — tad pasidarbavote dėl mūsų Jūsų Lietuvių Dienoje. Girdėjome, kad tą dieną ne vienas iš Jūsų stovėjo su skardinėmis rankelėse ant gatvių ir maldavo mums pašalpos. Gerai darėte. Neužmiršime mes to Jūsų gero darbo.

Jūs gyvenate liuosame krašte, kur nėra karės. Mes-gi, apkurę nuo kamuolių trenksmų, jau ir nežinome, kad gali būti gera ir ramu.

Mažų kudikėlių pas mus jau nėra. — beveik visi išmirė nuo bado: niekas neduoda jiems pieno, nei duonelės, nes niekas to neturi. Jūs pavalge esate, Jūs esate sotūs, Jūs gaunate gardumynų, vadinamų pas Jus "candies" ir "ice-cream." Mes-gi verkiamo iš džiaugsmo, jei gauname sausą duonos plutele ir šilto vandens, užsaldinto su mūdais, vadinamais "sacharinu," nes cukraus pas mus niekur ir už pinigų negalima gauti.

Jūs dėvite švarias drapanėles, baltus marškinėlius: jūs avite šiltomis kojinkėmis ir gražiais bateliais. Mes ir žiemą neturime kuo apsirengti ir apsiauti. Vaikščiojame išalkę, pasnuogi, basi, su pamėlynavusiom nuo šalčio kojelėmis.

Jūs miegate šiltose ir minkštose lovelėse. Mes neturime kur prisiglausti, nes mūsų tėvynės priešai, vieni išeidami, kiti — atcidami, viską naikino ir degino. Priešams šaudant, mes slapstėmės rušiose, žemėn sulindę, kaip kurmiai, kad mūsų nepagautų priešų kulkos.

Jūs visi myli, ir motinėle glamonėja ir tėvelis nešioja. Mes-gi nežinome, kas tai yra meilė. Vieni mūsų senai liko našlaičiais; kitų motinėlės tik ašaromis nusiramina; kitų-gi tėveliai yra arba karėje,

arba jau senai žuvo ir atgulė šalton žemėn.

Jūsų veideliai raudoni, jūs esate sveiki ir gražūs. Mes-gi visados esame nedavalge, išblyškę, nusilpę, išdžiuvę. Mūsų akutės įdubusios, rankytės ir kojelės išdžiuvusios, kaip šakaliukai. Mes esame vargo ir bado nukankinti...

Jūs sušelpėte mus, darbuodamies Lietuvių Dienoje. Šelpkite ir toliaus. Steigkite savo mokyklose vaikų klubelius; prašykite mokytojų, kad pagelbėtų Jums parinkti aukų, ir siųskite mums tas auksas. Mes už jas nusipirksime sau duonelės ir pieno. Kalbinkite savo tėvelius, savo dėdžius ir tetules, kad šelptų mus. Mes norime gyventi, nenorime išmirti nuo bado. Mes norime sulaukti šios karės pabaigos. Paskui gal ir Jūs pas mus atkeliausite — ir mes tada pasimatysime, pasipažinsime ir džiaugsimės drauge iš to, kad mes Jūsų susilaukėme.

Broliai ir Sesytės! Jūsų paaukautas kvoteris gali išmaitinti vieną Jūsų broliuką ar sesytę Lietuvoje per dvi dienas.

Gelbėkite, nes mes badaujame!

Gelbėkite — mes neturime duonos nei pieno.

Gelbėkite — mes neturime pastogės, neturime marškinėlių, neturime batukų.

Gelbėkite — mes nenorime nuo bado išmirti!...

Taip šaukiasi į mus Lietuvos vaikeliai.

—o—

APIE ZUKĮ.

Mergužele, lelijėle,

Ar ne matei zuikio?

Zuikis pilkas, kojos ilgos,

Nagelės geltonos.

Akis plačios, ausis stačios,

Dantys, kaip vargonai.

Dantys, dantys, kaip vargonai,

Usai užsiraite!...

PRIGAVIKĖ MARIUKA

— Parašė PR. BAJORAS. —

MARIUKA — tai lašas lašan kaip ir jos motušė: apsakri, daug kalbanti, mylinti pasigirti ir visame smarki mergaitė. Mažiausiam dalykėlini atsitikus, ji tau kad nupasakos, kad nudailys dar primeluodama, — tai tu, žmogau, tik klausykis, ausis pastatęs. Rodos, tikra senė kalba. Tai jos tėvelis tą ir tą turis, tai tiek ir tiek uždirbas, tiek ir tiek laukų prisipirkęs, namus žadas statyti — ir daug-daug visokių dar dalykų apie save pasigiria. Gi ištiesų, visai kitaip budavo! Jie gyveno skurdžiai: tėvas mažai uždirbdavo; kaip kada kiek ir pragerdavo, o čia netik Mariuka, bet ir daugiau mažinkų šeimynoje. Iš ko čia ir busi turtingas!

Vienok Mariuka didžiudavosi. Tokio ji jau prigimimo buvo.

Nors ji ir buvo pagyruolė, tačiau sūkiu ir darbšti, paklusni mergaitė: klausydavo tėvo, motinos, už save vyresnių ir prie mažiausios progos stengdavosi kaip nors ir kuo nors pagelbėti savo šeimynai.

Taip tai, Mariukos šeimynai gyvenant netoli kiek turtingiau gyvenančių žmonių, tu namu šeiminiškė užkvietė Mariuką, kad jai kuomi-nors pagelbėtų.

— Buk gera, Mariute, — sakė ta moteris. — Ateik pas mane, pagglbėk man nors mažą mūsų vaikutį pavežiot, — aš tavę už tai neužmiršiu.

Mariuka taip ir darydavo: parėjusi iš mokyklos, apsėtrususi kiek namie, bėgdavo pas ana moterį ir vežiodavo jos mažiuką vaikutį. Moteriškė Mariukai už tai duodavo tai pinigų, kokio-nors valgio, tai drabužėlių, ar ką kita; artinančios Velykoms, pažadėjo net ir naujus rubelius nupirkti už ką Mariuka dar kur kas paklusnesnė pasidarė.

* * *

Velykos jau arti.

Anoji moteriškė pasisaukė pas save Mariuką ir pasakė:

— Kaip žadėjau, tai savo prižadą ir išpildysiu — pamieruosiu tau drabužėlius, Mariute...

Ir pamieravo visą eilę drabužių.

Dar prieš Velykas tą vakarą Mariuka parsinešė tą brangią dovaną, apsirėdė ir jau pro langą pažiūrėjo, kaip ji rytoj po gatvės vaikščios, gražiai pasipuošusi.

Velykų rytas.

Gražu. Saulutė šviečia. Gėdras dangus. Tik kur-ne-kur matos vienas-kitas debesėlis juomi šlenka.... Žmonių pilnos gatvės. Vaikščioja jie ir gerėjasi dienos gražumu... O vaikų — daugiau, negu reikia! Jie bėgioja, klykia, kiaušinius daužo...

Išėjo ir Mariuka gatvėn pasivaikščioti. Ji dabar kur-kas kitokią, negu pirma buvo. Dabar ji pasirėdžius gražiau už daugelį jos vienamečių mergaičių: gražiai mėlynas sijonėlis, balta šilko jekutė, su raudona plunksna skrybėlaitė, nauji čeverykėliai. Tikra panaitė! Užrietus galytę tik eina, rodos, žvaigždes skaitydama.

Keletas pažįstamų vaikų, ją pamatę, užklausė:

— Kur tu gavai tokius drabužius?

— O kur, manai, aš galėjau gauti?

— Pasiskolinai, — pasakė vienas, juokaudamas.

— O, tu! — šoko piktai ant jo Mariuka. — Mano tėvelis tiek daug uždirba, — aš skolinsiuos drabužius! O dar, teisybę pasakius, tai aš pati užsidirbau...

Vaikai juokėsi ir netikėjo.

Mariuka to viso nepaisė. Nepaisė nei savo draugių-mergaičių. Jos, pamačiusios, šaukė:

— Mariuka, palauk!

— Ko norit?! — klausė ji piktai.

— Palauk, drauge eisim pasivaikščiôt.

— Ne tokių aš šiandien paisau, — sakė ji, neišpasakytai didžiuodamos.

— Tai kokia! — sakė jos. — Nu, palauk, tu...

Ji, užriekusi galvutę, sau kaip nuėjo, taip nuėjo... Šiandien ji nei vieno pažįstamo neprakalbino. Ji tik norėjo, kad į ją visi žmonės žiūrėtų ir manytų, kad ji labai turtinga. Bet žmonės maža dėmos tekreipė: pažįstamų ji pati nepaisė, nepažįstami-gi jos nežiūrėjo.

Mariuka tai vienur, tai kitur net ir už akių žmonėms užbėgdama rodėsi ir, rodos, kad sakė: „žiūrėkit, kaip gražiai aš pasirėdžiusi“.

Bet kas čia galvoj žmonėms! Jie eina sau kur jiems reikia ir tiek.

Prie gatvės, kur praeina daug žmonių, buvo augšta tvora. Mariuka užlipo ant tos tvoros ir pradėjo dairytis tai augštytyn, tai aplinkui, nuduodama, buk ką tokio matanti.

Vaikai ją patēmijo.

Pradėjo rinktis prie Mariukos ir taip pat dairytis. Nieko nematydami, klausė:

— Ką tu ten matai?

— Žiūrėkit—pamatysit...—ir tuo tarpu žiūrėjo ji į savo gražų aprėdalą.

Vaikai vis rinkosi ir rinkosi. Čia priėjo Mariukos draugų ir draugių. Jau ir didelių žmonių venas-kitas sustojo. Mariuka dairosi ir apie ją stovintieji dairosi. Mariuka žiuri augštytyn į dangų, ir žmonės tai daro: Mariuka nukreipia akis ant savo aprėdalų — taip ir jie daro.

Da vienas-kitas klausia:

— Ką-gi tu matai, ištiesų, pasakyk?

— Sakau, tik žiūrėkit, ir pamatysit, — sakė ji.

Ir žiūrėtojai ką nedaro, vis tik tą patį mato: augštai — mėlyną dangų, šalyse — miesto namus, žemai — gatve praeinančius žmones, kurie ir-ei žiopsojo į susirinkusį prie Mariukos būrelį.

Bet, ištiesų, čia jau ne tokios gu-

drios Mariukos buta ir ne tokių neišmanėjų apie ją stovinėjančiųjų.

— Ei, klausykit! — sušuko vienas vaikas. — Aš jau supratau, ko ji čia stovi ir dairosi... Žiūrėkit, ji į savo drabužius žiuri! Ji nori, kad mes matytume, kaip ji gražiai pasirėdžius...

Mariuka da augščiau pasistiebė, bet jau veltui: vaikui spėjus tai pasakyti, visi sušuko:

— Aha, tai tu tokia!...

Už minutės laiko atsitiko baisūs dalykai: Mariuka, perplėstu sijonėliu ir nukritusia nuo galvos skrybėlaite, gulėjo ant žemės: mat, už prigavimą nemandagus vaikai, perpykę ant Mariukos, nutraukė ją nuo tvoros. Puldama, vargšė, suplėšė savo sijonėlį ir skrybėlę nuo galvos nupuolė.

Gulėdama prie tvoros, verkė: gėda pasikelti su perplėstu sijonėliu ir ką dabar jai už tai namie pasakys. Gi vaikai tuo tarpu šaukė:

— Matai, tai tau didžiutis! Tai tau meluot! Gerai tau, gerai!...

* * *

Kada verkdamą Mariuka parėjo namo ir visa tai papasakojo savo tėvui ir motinai, tėvas jai pasakė:

— Gaila man tavęs, Mariute, bet tau ir gerai, kad taip atsitiko. Tu, kaip ta varna svetimomis plunksnomis pasipuošusi, lipai augštai ant tvoros, kad pasirodžius žmonėms, jog tu gražiai pasipuošusi ir turtinga; tuom tarpu paniekindama savo sądrauges, draugus ir lygius sau žmones, labai prasižengei prieš juos visus. Taip negerai, vaikeli. Tu prasižengei prieš žmoniškumą, ir ne išaugštinau savęs, bet kaip tik — pažeminau... Na, bet prižadėk daugiau taip nedaryti ir podraug, prižadėk visų savo pažįstamų — draugių ir draugų — už tai atsiprašyti.

Mariuka prižadėjo, ir ilgai verkė dėl to savo neišmanaus ir negražaus pasielgimo...

Daug Manęs Apie Save Asilas

(P A S A K A I T Ė)

— Parašė K. S. KARPAVIČIUS. —

Ukininkas kartą miestui pasirengęs.
Nuėjo į lauką parsivesti arklių
Ir, pakinkęs ratus, važiuoti kur reikia.
Eidamas per pievą link piemenio savo,
Kuris arklius, karves ir asilus ganė,
Manė, kurį arklių geriaus but paėmus.

„Miestui aš važiuoju“, jis piemeniui tarė,
„Ten daugel dalykų atlikti man reikia,
„O tu čia stengkis daugiau pasitruosti,
„Tau reikės iš lauko akėčias parvežti,
„Vežimus nuo kiemo į kluoną sutraukti,
„O ganyt šią bandą ateis tuoj mergaitė.“

Netolies jų buvęs asilas nugirdo
Šeimininko kalbą apie jo kelionę.
Apie pasirengimą į miestą važiuoti, —
Išriktė jis sprandą, išdidžiai sužvengė.
Aplink vaikštinėdamas, stengėsi nuduoti,
Kad jis tikėtų vežti poną į kelionę:
Nors aplinkui, pievoj, arklių daugel buvo,
Bet asilui rodės nei viens jų netikęs.
Nei vieno iš jų ukininkas neimsias:
„Neims jis to širmio, nors jis yra tvirtas,
„Gi ta kumelaitė, nors bernas šukuoja,
„Bet miestui su jaja važiuot nepritiktų:
„Nei bėris netikęs, nors greitai gal bėgti,
„O laukis—paprates tik žagre tampyti:
„Geriausiai—tai mane paėmus važiuoti!“

Asilas svajojo, kaip puiku tad bus jam
Išmargintuos ratus buti pakinkytam,
Skurinėm vadelėm dantuos įžabotam,
Gražiom's miesto gatvėm's per bruką
važiuoti.

Retkarčiais botagą šmiksenant girdėti:
Išdidžiai sužvengs jis, per miestą žing-
sniuodams.

Net ims pavydėti arkliai, jį pamatę,
Kurie tempia yogą ar prastuose ratus,
Arba kurie pienu žmonėms išvežioja:
Slinks pro šali mūrai, balti ir raudoni,
Per langus žiūrės jį pirkiai ir pirkikai,

Lenksis pro jį kožnas prieš
juos atvažiuojas.

Galiaus, jiems sustojus prie kokių palocit,
Prieis prie jo tarnas, laikys už vadelių,
Paduos avių jam: ir tas juo gerėsis!
Uodegą tik suko, trypė, sukinėjęs,
Skabė žolių galvas ir rydamas smarkiai,
Guodės šeimininką liepsiant jį atvesti.

Aplink apsidairęs, ukininkas tarė:
„Atvesk juodbėriuką, atpančiok jo kojas,
„Ana—palei krumus tenai jisai ganos.“
Piemuo, pasileidęs tekinas, nubėgo,
Atpančiojęs arklių, kai žaibas prijojo
Ir pavedė jį šeimininkui savo.

Asilas nuliudo... jo ausis nulinko;
Uodegą nuleidęs palėngvėle traukė
Tolyn į pakrumę, į naują kur žolę.
Juodbėrį užsėdęs, ukinink's nujojo.

Atėjus mergaitei bandą prižiūrėti,
Piemuo rengęs darbo atlikt prisakytą.
Asilą pavijęs, sulaikęs apsuko
Ir, namų link jodams, kulnais badė šonus,
Kad greičiau jis žengtų, kad greičiaus
parjojus.

Iš lauko akėčias juodu pargabeno,
Vežimus į kluoną nuo saulės sutraukė
Ir kitokius darbus bernas su juo dirbo.
Per dieną išdirbęs, galiaus jau paleistas
Į lauką ganyties, asilas galvojo:
Kokie kvaili žmonės—nesuprant' jo norų,
Jis čia, po pat nosę, gatav's buvo vežti,
Lai tik pasikinko, lai su juo važiuoja...
Bet ne... kur tai arklių sus'jieško... ne jį jį!

* * *

Ir žmonėse tankiai sutinkama tokius,
Kurie tiktai save geriausiais teranda
Ir kiekvienai vietai skaito tinkamiausiais.
Tiktai, dar ant laimės, kiekvien's mok'
apvertint,

Kožnas juos pažįsta ir vietą jiems turi,
Nežiurint į norus, kaip augštai jie skristų.

O, TU, ŽVIRBLELI!
(Iš Liaudies Dainų).

„O, tu, žvirbleli,
Kur tavo vaikai?“
— Žalioj girioj, šale kelio
Tankiame krumelyj.
„O, tu, zylele,
Kur tavo vaikai?“
— Žalioj girioj, tarpe šaku,
Augštame medyj!...
O, mes, paukšteliai,
Mes vargdienėliai.

Kaži, kur yra
Mano močiutė?
„O, tu, zylele,
Lėkiva augštai, —
Aš, žvirblelis, parodysiu,
Kur tavo motina.“
— Ką aš ir lėksiu,
Lėksiu ir augštai;
Mano vaikai rėkia, rėkia,
Mano vaikeliai rėkia!...

MAŽŲ KARĖS PABĖGELIŲ LAIŠKAI.

(Marijona Radzevičiūtė, 13 met. amž., rašo K. Norkui, į San Francisco)

Gerbiamas Broleli!

Prašydamas, kad aprašytume savo gyvenimą, ketinai mūsų laiškus patalpinti į Amerikos lietuvių vaikų laikraštį, o ir mums, jei gerai aprašysime, atsiųsi dovanų. Žingeidžiausias aprašymas būtų to gyvenimo, kuomet kankinomės pozicijose ir kuomet bėgome vejami panevalia, bet jei tą rašysiu, tai laiškas nenueis. Čia aprašysiu tik tą dalį gyvenimo, kuri, suliginamai, buvo gera ir kelionę (tik nuo Trakų) visos kompanijos.

Trakuose buvo sveikiausia ir geriausia gyventi: netoli ežeras, padarė mums laivelį vardu „Vytautas“; kas vakaras ir stvdavomės, o šventadieniais važinėdavom ant pilių. Ten atvažiuoja ir vyrų gimnazija, tad drauge žaizdavome ir valgydavome atsivežtus valgius. Trakuose buvo begalo smagu gyventi. Kitos mergaitės buvo ir senuose Trakuose, bet aš tuomet buvau Vilniuje pas tėvelius. Paskutinį sykį iš Vilniaus į Trakus jau važiauvau laike sumišimo; bučiau jokių būdu nenuvažiaavus; bet dėdė Jurgis išprašė man vietą kariškame traukinyje, ten kur važiaavo mielaširdystės seseris. Kuomet nuvažiauvau į Trakus, tai visos mer-

gaitės jau buvo susirišusios pundelius ir bėgiojo iš vietos į vietą, nes... girdėjosi šovinių balsai. Iš Trakų nuvažiauvom į Landvaravą, 12 val. dieną 21 d. birž., 1915 m. Landvarave mums pasamdė 3 kl. vagoną ir visos drauge nuvažiauvome į Vilnių 5 val. vak. Vilniuje prastovėjome pusę paros. Aš nuėjau pas mamytę, — mamytė dar visai nemanė važiuoti. Idavė man kelis albumus ir šiaip svarbių knių, ir aš, prabuvusi pas mamytę 1 valandą, nuėjau vėl ant vagzaliaus. Manes į traukinį geležkelio tarnai neleido ir tik apie 10 val. nakties šiaip taip įsiprašiau. Iš Vilniaus į Mogilevą važiauvome 2 savaites. Mogileve visą parą pragulėjome ant šlapių vagzaliaus grindų, kol kun. Gustaitis nesurado kambario. Gimnazijos bute prabuvome 3 dienas. Išsykio kun. Gustaitis nuėjo į Komitetą, kad kur gauti butą dėl mūsų, bet niekur negavo, nes jau buvo pilna pabėgėlių. Tada kun. G. nuvažiavo į Senną, Mog. gub. Į Senną pusę kelio važiauvome trukių, o kitą pusę reikėjo važiuoti arkliais ir eiti pėstiems. Traukinių važiauvom iki Oršai; palikę daigtus ant bagažo, iš Oršos į Senną traukėme neva arkliais. Toki

baisi kelionė ten buvo, kad negalima nei aprašyti: sulijo, aplinkui miškai, matėme daug vilkų... Sennoje nuėjome į kambarius, kuriuos ir ten mums pasamdė kun. G. Sennoje mus pasitiko gimnazijos mokytojai ir inspektorius. Labai gražiai priėmė — iškėlė puikią vakarienę po 12 val. nakties, t. y. kaip tik atėjome. Atėjo bagažas, bet rogės buvo pilnos purvyno.

Pasilsėję pradėjome mokytis, bet, pasimokinę per 2 savaites, pajutome blogiau... Išsirengėm važiuoti toliau. Atvažiavome į Oršą, kur kryžiuojasi geležinkeliai: susidėjome daigtus ant platformos, kitos mergaitės nuėjo į punktą. Užėjo baisus lietus ir mus, pasilikusias ant platformos, nesvietiškai perlijo, bet tas nieko, — ale daigtus visai sumerkė. Orsoje ant vagzaliaus prastovėjom 2 paras. Pasamdė II ir III kl. vagonus: didesnės sėdo į II kl., o mažesnės — su pūndais į III kl. Iš Oršos į Tambovą važiavome daugiau kaip savaitę. (Ilgiau, negu iš Newarko į San Francisco. *Red.*) Į Tambovą atvažiavom dieną, o į kambarius nuėjome nakčiai; butas ant dviejų gyvenimų. Atvykome išalkusios, purvinos, sušalusios. — negalima nei žmogui apsakyti. Gera, kad tuoj mums privirė arbatos ir davė barankų, tad susišilus ir užkandus lengviau buvo praleisti ta dalis nakties kadir ant grynų žemės. Tambovė nėjome mokintis visą mėnesį; žiemą budavo lig 33 laipsnių šalčio, tad nei nosies neiškišdavom laukan. Tambovė nesveikintusios oras. Kuomet mes ten atvažiavome, tad mums sakė, kad neapsistotume. Kun. G. su mumis atsiskyrė Sennoje.

Man mokslas sekėsi gana gerai. Francūzų kalbą mokina p-lė O. Valaitytė; matematiką — B. Mėginaitė; lietuvių kalbą — mok. Vailokaitis, o rusų — Grabauskas. Kol kun. Gust. buvo prie mūsų, tai buvo daug geresnis valgis, bet kuo-

met išvažiavė į Jaroslavlių, tad viskas pablogėjo. Nuo neprižiurėjimo valgio mergaitės pradėjo labai sirgti: visą laiką sirgdavo po 8-10 mokinių, ypač tifusu, dėl to ir aš turėjau važiuoti pas tėvelius. Mano mokslas labai tramdomas: Trakuose mokinausi 3 mėnesius, Sennoj — 1 mėn., Tambovė — 3 mėn., o Mogilevė — jau 5-tas mėn. imū lekeijas privatiškai, ir jaučiu, kad daugiau išmokstu, negu gimnazijoje.

Kita syki daugiau parašysiu...

Tariu pagarbos žodį — **MARIJONA.**
Mogilevas, į birž., 1916 m.

== ==

Bronius Radzevičius Rašo:

Turėdamas amžiaus 8 metus, rašau jau trečią laišką: pirmą Andriukui į karės lauką, antrą Juliukui į Petrogradą, o trečią Jums, Kastuli. Be Lietuvos labai negerai ir nesmagu gyventi, iš to nuobodumo ir aš laiškus pradėjau rašyti.

Mudu su Jurgučiu vaikščiojam į mokyklą. Mokina lietuviškai ir rusiškai. Panelė Žebrauskiūtė mokina žaislų, o kun. Kisieliūs — tikybos. Kasdien iš mokyklos einame pietauti į Lietuvišką komitetą "į Valgyklą." Kuomet nėjau į mokyklą, tad Juliukas, budamas namie, mokino mane, Antanuką ir Zuzanutę, paskui mokino mamytę ir Mariutę, bet mokykloje daugiau reikė išmokti. Kuomet didesni broliai buvo namie, tai buvo labai gerai, bet dabar labai sunku. Kuomet Andriukas buvo parvažiavęs Velykoms iš karės lauko, tad visi drauge ėjome į mišką, skynėme paparčių, tai Mariutė kaip kur apkaišė, o per Sekmines nieko nekaišė, nes nei vienas neparvažiavo, — tai labai nesmagios Sekminės buvo. Po sekminių ketino atvažiuoti pasisvečiuoti dėdė Jurgis K., jis dabar yra jau pulkininku. Duodu labas dienas nuo visu Mogileviečių.

Bronius.